

Výstupy ze studijní cesty na Island

- příklady dobré praxe islandských geoparků

Podpořeno z Fondu pro bilaterální spolupráci na národní úrovni v rámci EHP a Norských fondů 2009 - 2014.

PŘEDSTAVENÍ PARTNERŮ PROJEKTU

Úvod

Studijní cesta týmu Geoparku Ralsko na Island se uskutečnila v srpnu 2017. Finančně byla podpořena z Fondu pro bilaterální spolupráci na národní úrovni v rámci EHP a Norských fondů 2009 – 2014, a to v rámci projektu „Posílení partnerství a spolupráce mezi geoparky – studijní cesta na Island“. Studijní cesta umožnila zástupcům Geoparku Ralsko poznat krajinu a aktivity islandských UNESCO globálních geoparků Reykjanes a Katla a osobně s jejich zástupci prodiskutovat otázky týkající se zejména interpretace hodnot území a možnosti a oblasti další spolupráce. Tento dokument obsahuje shrnutí informací o geoparcích a platformách pro vzájemnou spolupráci, představení partnerů projektu a příkladů dobré praxe v oblasti interpretace a trvale udržitelného rozvoje.

Co je geopark

Geoparkem je územím, které poskytuje obraz o geologickém vývoji Země a ukazuje vliv místního přírodního bohatství na ekonomický a kulturní rozvoj společnosti. Vzniká v regionu, jehož geologická stavba umožňuje zajímavou interpretaci geologických procesů a je takto veřejnosti interpretována, a kde se vytvoří funkční infrastruktura z místních skupin, podporující tradiční i nové geoturistické aktivity.

Geopark vzniká jako iniciativa místní komunity a může být na její popud podporován odbornými pracovišti. V návaznosti na míru významu geologického dědictví se setkáváme s geoparky národními a UNESCO globálními geoparky.

Národním geoparkem se může stát dostatečně velké a osídlené území s jasně vymezenými hranicemi, které zahrnuje geotopy výjimečné z hlediska vědeckého zkoumání, estetické hodnoty, osvětového využití a reprezentuje geologické dědictví státu. Tyto lokality jsou vzájemně propojeny systémem značených, veřejně přístupných stezek a udržovány. Většina lokalit prezentovaných v rámci národního geoparku je součástí geologického dědictví, které doplňují ekologické, archeologické, montanistické, historické, etnografické a kulturní památky.

UNESCO globálním geoparkem se může stát území, které disponuje geologickým bohatstvím mezinárodního významu, a které jako národní geopark potvrdilo své kvality i funkčnost.

Národní Geopark Ralsko

Geopark Ralsko je sedmým českým národním geoparkem. Vznik geoparku byl iniciován v roce 2013, na jaře 2016 získal certifikát „národní geopark“ a stal se členem sítě národních geoparků ČR. Národní geopark Ralsko leží na území bývalého vojenského prostoru Ralsko a zabírá území 294 km².

Krajina geoparku je rozmanitou mozaikou pískovcových skalních věží, tabulových hor, strmých soutěsek, tichých rybníků a rašeliníšť, nekonečných borových lesů i překvapivě příkrých vrcholků vulkanického původu se starými bučinami. Dnešní podobu krajiny geoparku značně poznamenalo fungování vojenského výcvikového prostoru Ralsko v letech 1950- 1991. Během tohoto období zmizelo nenávratně přes dvacet obcí a osad i kostely a hřbitovy, naopak vystroily stavby sloužící vojenským účelům. Území se uzavřelo okolnímu světu a místá, která vojska nechala ladem, si příroda obratem vzala zpět. Po odchodu vojáků začala probíhat sanace zdevastovaných částí krajiny od munice, chemických látek a nepotřebných budov, dřívější osídlení však již obnovit nelze. A tak je dnes Geopark Ralsko jedinečným zeleným ostrovem s unikátními přírodními hodnotami.

PŘEDSTAVENÍ PARTNERŮ PROJEKTU

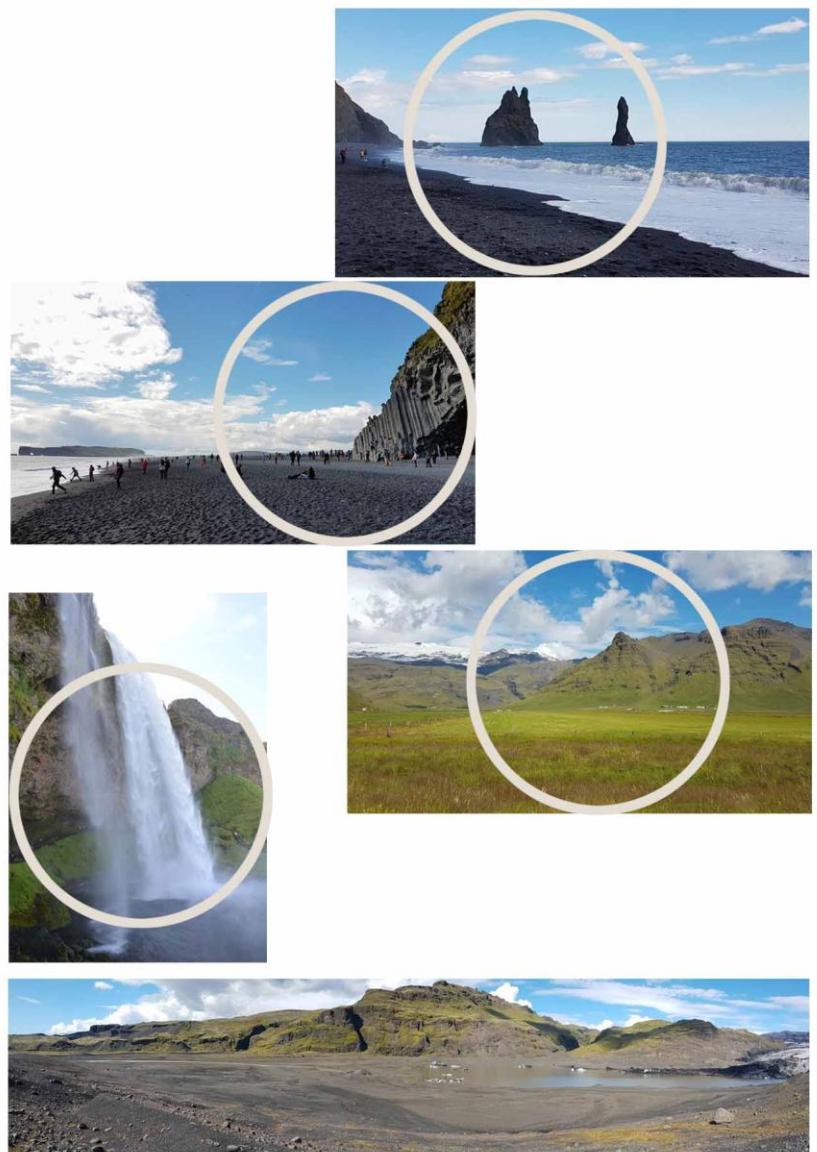
GEOPARKY A JEJICH SPOLUPRÁCE

Spolupráce mezi geoparky - mezinárodní a národní sítě geoparků

Geoparky se sdružují do sítí na národní i mezinárodní úrovni. Role sítí spočívá především v koordinaci, výměně informací nebo zkušeností mezi členskými geoparky, propagaci sítě a geologického dědictví.

V řadě zemí jsou funkční národní sítě geoparků sdružující národní geoparky dané země. Česká republika má svou síť národních geoparků, která je spravována Ministerstvem životního prostředí prostřednictvím Rady národních geoparků. Rada dohledí nad realizací koncepce geoparků a rozhoduje o zařazení geoparků do sítě národních geoparků.

Na nadnárodní úrovni funguje Síť globálních geoparků – UNESCO, která sdružuje geoparky, jejichž území disponuje geologickým bohatstvím mezinárodního významu. Síť globálních geoparků byla založena v roce 2004. Jedná se o dynamickou síť, jejíž členové se zavazují ke spolupráci, výměně dobré praxe a spolupráci v rámci společných projektů s cílem zvýšit standardy kvality všech produktů a praxe UNESCO globálních geoparků. V současné době existuje 127 UNESCO globálních geoparků ve 35 zemích. Jednání Sítě globálních geoparků se uskutečňují jednou za dva roky, proto funguje prostřednictvím svých regionálních sítí – Sítě evropských geoparků a Sítě asijsko-tichomořských geoparků.

UNESCO globální geopark Katla

UNESCO globální geopark Katla je prvním islandským geoparkem a je součástí sítě UNESCO globálních geoparků. Nachází se na jihu ostrova a zahrnuje území o rozloze 9.542 km² či přibližně 9,3 % území Islandu s populací okolo 2.700 obyvatel. Své jméno dostal po jedné z nejznámějších sopek – Katle – která je skryta pod ledovcem Mýrdalsjökull. Geopark Katla je díky svým ledovcům a aktivním vulkánům v pravém slova smyslu územím ohně a ledu. Tyto síly tvarují území po tisíce let, posledním příkladem byly erupce sopek Eyjafjallajökull v roce 2010 a Grímsvötn v roce 2011.

Nalezneme zde ale také i jiný typ krajiny – hory, jezera, černé písčné pláže, zelené pastviny a louky, dravé ledovcové řeky, nádherné vodopády a rozlehlá lávová pole.

Takto různorodá krajina umožňuje řadu aktivit, například lezení po ledovcových stěnách, procházky po ledovcích, pěší túry, návštěvy jeskyň, jízdu na koních, rybaření, návštěvu památek, jeep safari a golf. Území také skýtá možnosti poznání místní kultury návštěvou muzeí a výstav a taktéž relax v některém z bazénů.

PŘEDSTAVENÍ PARTNERŮ PROJEKTU

UNESCO Globální Geopark Reykjanes

UNESCO Globální Geopark Reykjanes je druhým islandským geoparkem. Byl založen v roce 2012, na podzim 2015 získal certifikát a stal se členem sítě UNESCO globálních geoparků. Geopark Reykjanes se nachází na jihozápadě ostrova. Jeho rozloha činí 875 km², což představuje 0,85 % území Islandu. Zahrnuje 5 obcí s celkovou populací okolo 21.500 obyvatel. Své jméno dostal po poloostrovu Reykjanes, na kterém se rozkládá. „Reykur“ znamená v islandštině „pára“.

Reykjanes je poloostrovem kontrastů a diverzity. Je to jedno ze světově nejzajímavějších geologických míst, jediné místo na světě, kde Středoatlantický hřbet vystupuje nad hladinu moře. Nacházejí se zde rozsáhlá lávová pole, geotermální divy, spousta horkých pramenů, krátery vulkánů, spektakulární útesy. Geopark Reykjanes je také domovem Modré laguny, přírodních geotermálních lázní a nejnavštěvovanější lokality na celém Islandu.

Geopark Reykjanes zahrnuje 55 geotopů, tato místa hrají pro geopark významnou roli, všechna jsou spojena s příběhem Středoatlantického hřbetu a působení tektonických desek.

PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE

Geocamp Iceland

Geocamp Iceland je vzdělávací projekt zaměřený na zvýšení znalostí a porozumění přírodním vědám prostřednictvím praktického a aktivního učení. Geocamp Iceland nabízí komplexní zajištění (včetně průvodce, ubytování a dopravy) a na míru šité 1-2 týdenní studijní cesty po Islandu pro mezinárodní skupiny studentů a učitelů, zaměřené primárně na geologii, přírodní vědy a obnovitelné zdroje energie. Geocamp Iceland spolupracuje s řadou místních expertů z univerzit a výzkumných institucí, s nimiž mohou studijní skupiny diskutovat různá téma v jednotlivých vědních disciplínách. Nad rámec terénních exkurzí je Geocamp Iceland schopen zorganizovat pro skupiny i různé rekreační aktivity (např. jízdy na koni, pozorování velryb), návštěvu muzeí, festivalů či termálních bazénů.

GeoFood

GEOfood je společný projekt geoparků Magma (Norsko), Reykjanes (Island), Odsherred (Dánsko) a Rokua (Finsko). Smyslem projektu GEOfood je posílit spolupráci mezi geoparky a místními podnikateli v sektoru gastronomie a turismu. Cílem je vytvořit místní menu, které bude popularizovat turistickou nabídku geoparků, a prostřednictvím sdílení dobré praxe vypracovat manuál kritérií pro získání značky GEOfood. V rámci projektu a jako součást strategie geoturismu Geopark Reykjanes zorganizoval workshopy pro místní řemeslníky, umělce a designéry. Cílem bylo podpořit rozvoj a zachování místních řemesel, aplikovaného umění a designu a podpořit zvýšení kvality v této oblasti. Díky spolupráci s místními producenty potravin bude na lokálních produktech umístěno logo geoparku a zvýšeno povědomí o geoparku.

LAVA centrum

LAVA centrum v Geoparku Katla je pozitivním příkladem spolupráce soukromého sektoru a geoparku v oblasti atraktivní interpretace.

Lava centrum je interaktivní hi-tech vzdělávací výstava věnována vulkanické aktivitě, zemětřesení a procesům, díky kterým vznikl a utváří se Island. Mottem centra je „Island v pohybu“. Lava centrum zahrnuje interaktivní výstavu, vzdělávací centrum, obchod se suvenýry, restauraci a kavárnou. Je to také výchozí bod pro jednodenní výlety a túry po jižním Islandu a turistické informační centrum regionu. Zároveň je hlavní bránou do Geoparku Katla. Vybudování Lava centra bylo financováno ze soukromých zdrojů a je provozováno soukromým subjektem, který spolupracuje s řadou partnerů. Jedním z nich je UNESCO globální geopark Katla.

Interaktivní výstava představuje sbírku artefaktů, filmů a kreseb řady vulkanických erupcí, které se objevily v minulém století, jakož i nahrávky lidí, kteří zažili erupce sopek. Je rozdělena do několika sektorů – Sopečná činnost, Zemětřesení, Geologie, Ohnivé srdce Islandu, Láva, Úvod do vulkanologie, Sopečný prach, Současné sopky.

Návštěvník zde může získat řadu informací a pochopit otázku vulkanické činnosti – erupce a proudění lávy, systém vulkánů a puklin, prasklin a ledovcových záplav, které utvářejí Island. Centrum rovněž představuje Geopark Katla a islandský monitorovací systém pro oblasti vulkanické činnosti a zemětřesení.

Geoparky jako nástroj udržitelného rozvoje regionu

– Geopark Reykjanes a role marketingu

UNESCO Globální geopark Reykjanes se nachází na poloostrově Reykjanes, na jihozápadě Islandu. Jeho území připomíná měsíční krajinu, je z velké části pokryto lávou, která znemožňuje, aby se zde dařilo vegetaci. Většinu lávových kamenů tak pokrývá pouze mech. Ve srovnání se zbytkem ostrova, který je v údolích pokryt hustou zelenou trávou, působí území na první pohled ponuče a nepříliš atraktivně. Ačkoliv se zde nachází mezinárodní letiště, většinou turistů byla tato oblast spíše opomíjena. Do roku 2007 zde fungovala americká vojenská základna, která byla zdrojem nízkokvalifikovaných, avšak nadstandardně finančně ohodnocených pracovních míst. Po jejím uzavření se významně zvýšila míra nezaměstnanosti v regionu. Negativní situaci následně prohloubila finanční krize, která se v regionu Reykjanes projevila nejhůře.

Geopark Reykjanes je klíčovým faktorem ve vytváření pozitivního obrazu o poloostrovu Reykjanes a nástrojem pro zajištění trvale udržitelného rozvoje regionu. Za propagaci poloostrova Reykjanes jako turistické destinace i jako dobrého místa k žití je zodpovědná Marketingová kancelář „Visit Reykjanes“. Ta se stará i o propagaci Geoparku Reykjanes jako turistické destinace. Mottem propagace regionu i geoparku je slogan „Máme dobré příběhy k vyprávění“. K posílení image poloostrova Reykjanes marketingová kancelář využívá mimo jiné spolupráce s národními i místními médií. Cílem spolupráce je prezentovat a propagovat Geopark Reykjanes jako destinaci, zvýšit povědomí o geologickém bohatství regionu a jeho ochraně, ale i zviditelnit pozitiva regionu, a to prostřednictvím příběhů konkrétních lidí žijících zde – např. úspěšných místních podnikatelů apod.